

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsaki petek.

Naročnina za avstro-ogrske kraje za celo leto 5.44 K, za pol leta 2.72 K, za četrt leta 1.36 K; za Nemčijo za celo leto 5.96 K, za pol leta 2.98 K, za četrt leta 1.49 K; za Ameriko za celo leto 7.28 K.

Posamezna številka 10 v.

Reklamacije so poštne proste. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Inserati enkrat štiritopna petitvrstica 20 vin, večkrat ceneje po dogovoru.

5. številka

V Ljubljani, dne 1. februarja 1907.

Leto X.

NASLOVA: Za dopise, rokopise za list: Uredništvo »Rdečega Prapora«, Ljubljana. — Za denarne pošiljave, naročila na list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravništvo »Rdečega Prapora«, Ljubljana, Frančiškanske ulice številka 8/1.

Sodrugil

V smislu strankinih določb in sklepov zadnjega rednega zbora razpisujemo

V. redni strankin zbor

Jugoslovanske socialne demokracije
in ga sklicujemo na

2., 3. in 4. februarja 1907

Velika dvorana v TRST Ulica
»Del. doma« Boschetto 5

Provizorično predlagamo sledeči dnevni red:

1. Poročila.
2. a) Organizacija in taktika.
b) Volitve leta 1907.
3. Časopisje in tisk.
4. Prihodnji mednarodni socialistični kongres.
5. Socialna demokracija in jugoslovanstvo.
6. Določitev kraja za prihodnji zbor in eventualija.

Vse organizacije, ki imajo po strankinih določbah pravico do udeležbe na strankinem zboru, pozivamo, da pravočasno izvolijo svoje zastopnike in jih naznanijo izvrševalnemu odboru. Z ozirom na posebno važnost tega zbora, ki mu pritika zlasti vsled predstojećih volitev, vabimo vse organizacije, naj se poslužijo svoje pravice in naj vsekakor določijo svoje zastopnike.

V Ljubljani, 9. decembra 1906.

Izvrševalni odbor
jugoslov. soc. dem. stranke.

* * *

Strankine ustanove določajo glede strankinih zborov sledeče:

Redni občni zbor je vsako drugo leto. Delegate za strankin zbor določijo sodrugi posameznih okrajev in krajev. Kraji, kjer imajo žensko organizacijo, smejo poleg sodrugov določiti tudi sodruginje za delegate. Parlamentarni zastopniki stranke in izvrševalni odbor morajo na strankin zbor in imajo tam sedež in glas. Organizirani sodrugi posameznih industrijskih skupin imajo pravico poslati iz vsakega volilnega okrožja po enega delegata, ki ima glas; volitev teh delegatov posreduje odbor volilnega okrožja.

Železničarski tabor v Trstu.

V nedeljo, 27. t. m. so se zbrali v tržaškem delavskem domu zastopniki organiziranih železničarjev iz južnih krajev, da se posvetujejo o svojem položaju. Živo gibanje, ki se je tekom zadnjih mesecev porodilo na južni in državni železnici, je našlo na tem sestanku močan izraz. Dopoldan je bil namenjen posvetovanjem delegatov, za popoldan pa je bil sklican manifestacijski shod. Dnevni red konference je bil: 1. Položaj železničarjev. 2. Organizacija in taktika. 3. Raznoterosti.

Čas, ki je bil odmerjen delu konference, je bil zelo kratek. Vsled neke nezgode pri Nabrežini je dospelo več delegatov šele ob 10. uri dopoldan v Trst, vsled česar se je začetek zborovanja nekoliko zategnil. Do 3. popoldan pa je morala biti konferenca končana, ker je bila dvorana za tisto uro že določena drugim organizacijam. Konferenca je bila izpolnjena večinoma z referati, ki so bili soglasno sprejeti na znanje in so naredili izvenredno dober vtisk.

Javni shod je bil ob pol 6. popoldan in je tako krasno uspel, da ga je prištevati najznamenitejšim dogodkom v zgodovini tržaškega socialističnega gibanja. Ta nedelja je zopet pokazala, da je razvoj socialno-demokratske organizacije v Trstu trajno naraščajoč in da ga vse sovraštvo nasprotnikov ne zadrži. Za tržaške sodruge bode ta dan

mogoča povzbuda; ostalim slovenskim sodrugom bodi delo Tržačanov vzor, po katerem se nauče, kako se z energijo in vztrajnostjo dosega uspehe.

Konferenca.

Na dopoldnevni konferenci, ki je bila prirejena za delegate, so bile zastopane skupine splošne organizacije iz področja južnega tajništva, zlasti Trst južna, Trst državna železnica, Gorica južna, Gorica državna železnica, Ljubljana, Šiška, Zidani Most, Reka, Rakek, Divača, Nabrežina, Kormin; društvo železniških uradnikov sta zastopala gospoda revident Vinko Čičin z državne in oficijal Alojzij Tollovič z južne železnice.

Poleg delegatov se je udeležilo konference mnogo gostov.

Sodrug Josip Kopač otvori konferenco s pozdravom delegatov, naznani dnevni red in povabi konferenco, naj si izvoli predsedništvo.

Izvoljeni so soglasno: Za predsednika sprevoznik sodrug Baumann od drž., za podpredsednika sprevoznik sodrug Zupančič od juž. žel.

V imenu centrale železničarske organizacije pozdravi konferenco sodrug Dušek, v imenu socialno demokratske stranke sodrug Kristan.

Preide se na dnevni red in sicer k prvi točki:

Položaj železničarjev.

Poročevalec sodrug Kopač.

Dolgo je trajalo, preden so prišli železničarji sploh do izpoznanja svojega položaja. Trajna beda pa je opravljala tudi tukaj agitatorično delo. Gmotni položaj železničarjev je zelo slab. Še danes so na železnici delavske kategorije, ki zaslužijo po 1 K 20 v., 1 K 40 vin. na dan. Enotnosti ni niti v mezdah enakih kategorij in ne v okvirju enega ravnateljstva. Sklicujejo se železnice na to, da so se plače večkrat izboljšale. Ali prezreti se ne sme, da so bili vsi taki priboljški zelo redki in zelo malenkostni, v tem ko izdatki rapidno naraščajo. Ni torej čuda, da so se začeli železničarji intenzivneje zanimati za svoj položaj in da so se gibanju pridružili tudi mnogostevilni uradniki. Poleg tega gibanja so spomenice, ki so jih predložili južni in državni železničarji svojim ravnateljstvom. Govornik razglaba glavne zahteve teh spomenic. Zahteve niso niti najmanje pretirane; ako je bila tržaška občina prisiljena, plačati cestnim pometajem po 4 K 50 v. na dan, tedaj je umevno, da tudi železničar ne more živeti z manjšim zaslužkom. Govornik omenja zadnji sestanek železniških mojstrov, kjer je eden izmed njih omenil tajni cirkular, ki poziva železniške mogotce, naj pazijo, da delavci ne pristopijo organizaciji. Spomenica južne železnice zahteva za Trst odgovor do 1. februarja. Postajenačelnik v Rakeku je zavrnil spomenico, češ, da bodo vsi delavci odpuščeni, ako predlože memorandum. To spomenico bodo torej osebno vložili naravnost na inšpektorat. Govornik preide potem k spomenici državne železnice, ki jo razloži po točkah. Omenja, da je tudi ta spomenica sestavljena za vse kategorije, ker je odposlanec uradnikov izrekel organizaciji željo, naj se sprejme tudi uradniške zahteve. Na južni železnici, kjer se je zahtevalo odgovor do 1. svečana, se opaža, da se uri premikače, menda za pomnoženje premikaških partij, kar se odnaša na 12urno službo. Odgovora doslej še ni ne od južne, ne od državne železnice. Ali priti bode moral odgovor, kajti če je prišlo že tako daleč, da se je uradnike tožilo in deložiralo, ker niso mogli plačati stanarine, tedaj je jasno, da je tak položaj neznosen in da je remedura neizogibna. (Glasno odobravanje.)

Sodrug Dušek opozarja, da je položaj železničarjev povsod beden, na severu, kakor na jugu. Najvažnejše za železničarje je, da dosežejo sigurnost svojega položaja in da ne bodo izročeni samovolji, da ne bode vladal protekcionizem. Rapidno narasla draginja leta 1904. je pripravila železničarje do tega, da so se začeli bolj zblíževati in so zahtevali draginjske doklade. Toda celo leto je preteklo brez uspeha. Reklo se je železničarjem, ako bi se dalo njim kako doklado, da bi prišli poštni, finančni in vsi drugi uradniki, pa bi tudi zahtevali. Dvorni svetnik Grimborg je naravnost tajil, da bi bila draginja. Da on tega ni čutil, je že mo-

goče. Ali uradniki s 600, 700, 800, 1000 forintov, uslužbenci s 450 in 500 forintov plač, delavci z 2, 3 kronami mezde pa čutijo pač naraščanje cen. Ravnanje podjetij je končno izsililo znani boj leta 1905. Da se takrat ni doseglo večjih uspehov, je pripisati nezadostni vaji železničarjev v boju. Kot največji uspehi se mora smatrati posebno na drž. železnici priznanje organizacije. Posledica tega priznanja je ustanovitev personalne komisije na drž. železnici, ki se izvrši bližnje dni. Organizacija se je postavila na stališče, naj se voli zastopnike v personalno komisijo ne le na Dunaju, ampak tudi iz pokrajin. Ravnatelji državnih železnic so bili vedno nasprotniki uslužbencev in uradnikov in vedno so jih skušali, razcepljati. Proske v Beljaku je prihranil 130.000 kron od denarja, ki je bil namenjen za priboljšek delavcem. Pod Wittekovim režimom so se vsi izpremenljivi dohodki železničarjev poslabšali. Končno poziva govornik vse kategorije na združitev. (Glasno odobravanje.)

Sodrug Fehr iz Beljaka govori v imenu društva kanclistov in diurnistov in vpraša, ali bode tudi njegova kategorija zastopana v personalni komisiji.

Sodrug Dušek odgovarja, da je za sedaj personalna komisija namenjena za definitivne, da se pa izdeluje tudi načrt za provizorične. Kanclisti bodo v komisiji že sedaj zastopani.

Sodrug Fehr se zadovolji z odgovorom.

Ker se ne oglasi nihče več za besedo se preide k drugi točki.

Organizacija in taktika.

Poročevalec sodrug Etbin Kristan naslika začetke organizacije med železničarji in konstatira, da so bila prva društva železničarjev osnovana po vzoru zabavnih društev brez materialnega in bojnega namena. Zato se pa tudi gmotni položaj železničarjev ni mogel izboljšati in prišel je čas, ko se je jel naravnost slabšati. Toda ko so železničarji že opazili, da se jim nič kaj dobro ne godi in da se morajo zanimati za svoje materialne razmere, vendar niso našli kmalu prave poti. Ideja o organizaciji se je sicer porodila med njimi, ko so se delavske organizacije tako razvijale, da ni bilo mogoče prezreti tega pojava; ali še se niso železničarji organizirali kot železničarji, temveč snovali so uradniki, poduradniki, strojevodje, sprevozniki itd. svoja posebna društva, tako da ni bilo končno niti najmanjše kategorije na železnici, ki ne bi bila imela svoje separatistične »organizacije«. Pa tudi to se ni zadoščevalo, temveč še ta društva so se cepila po narodnostih, po verah itd., ako da nazadnje marsikateri taki »organizaciji« ni ostal niti sled železničarskega značaja in v Galiciji nahajamo n. pr. čisto navadne »železničarske« bratovščine, ki nimajo drugega namena, kakor nositi sveče pri procesijah. Železniške oblasti jih protežirajo, ali da se s takimi društvi ne more doseči ničesar v materialno korist železničarjev, je popolnoma jasno. Če tudi je resnica, da upliva na to razkosanost različni vzroki iz prejšnjih časov, je vendar gotovo, da jo je pospeševala zlasti višja roka; v Avstriji od davnine veljavno geslo »divide et impera« se je zlasti pri železničarjih pokazalo v svoji zaslužjevalni moči. Ali kdor pogleda v ustroj železnic in v življenje železničarjev, mora priti do zaključka, da je ta separatizem največja nesmisel in da so vsi takozvani argumenti, ki se jih navaja za opravičenje, vseskozi neutemeljeni. Ako bi morala biti inteligenca merodajna za združevanje, tedaj bi moral biti skoraj vsaki železničar društvo za-se; kajti kakor se najde v »najnižjih« kategorijah izvenredno inteligentne ljudi, tako se ne more vtajiti, da so posamezniki v »visokih« popolnoma inferiorni. Tudi »tradicija« je gola fraza; skoraj v vsaki kategoriji se najde ljudi, ki so prišli iz najrazličnejših krogov k železnici. Kakor je n. pr. dosti strojevodij, ki so bili nekdanj mizarji, krojači, pred koncem študij izstopiši dijaki, tako so vsakovrstne razlike med uradniki, sprevozniki, pisarniškimi osebjem itd. Ali ena točka je vendar vsem enaka: Skupni interesi. Vsi služijo na železnicih kapitalizmu, vsi dajejo kapitalu svoje delo, kapital pa jim ne povrača žrtev tako kakor bi potrebovali in zaslužili. To se ne godi morda zato, ker bi bili ljudje, ki so vlo-

žili svoj denar v železnice in tisti, ki stoje na čelu železniškim zavodom, same hijene in volkovi, temveč ker je izkoriščanje dela vtemeljeno v sestavi sedanje družbe. In ker je kapitalistično izkoriščanje neizogibno v teh razmerah, je neizogiben tudi boj za doseg drugih razmer. Priznavajoči potrebo tega boja, pa ugovarjajo separatisti, da ločitev nič ne škoduje, pa se sklicujejo na Napoleona samega in na njegovo geslo: Razdruženo marširati, pa združeno zmagati. Ta fraza je zelo zapeljiva, ali pri železničarjih nima podlage. Napoleonove boje kolone niso bile resnično razdružene; v načrtu, v vodstvu so bile strateško edine. Separatistične organizacije železničarjev niso sposobne, da bi skupno zmagovale, ampak le da bi bile skupno tepene, kar izkušnja na žalost potrjuje. Ako hočejo železničarji zmagati, se morajo skupno bojevati in v ta namen je koristna edina skupna organizacija. Velike kategorije so to že izpoznale in zlasti zadnjega leta je bil napredek železničarske organizacije ogromen. Prišla je sedaj vrsta tudi na uradnike; na južni železnici v Trstu so dali že svojim tovarišem dober vzgled s tem, da so v velikem številu pristopili skupni organizaciji. Seveda so dobri nauki, tudi če so podkrepiljeni z najboljšimi argumenti nezadostni; pravo izpoznanje ne prodre čez noč. Neodločni so še vedno mnogoštevilni. To pa ne sme biti izgovor za tiste, ki so že prišli do pravega prepričanja in do zavednosti. Njim ni čakati na zaostale, ampak storiti morajo odločni korak. Na Dunaju se je na shodih, ki sta jih skupno priredili splošna organizacija in uradniško društvo, sklenilo, naj se uradnikov ne vabi iz njihovega, ker bi se sicer lahko zgodilo, da bi ostali tam končno sami reakcionarni elementi. Ta misel je vredna uvaževanja; toda kakor so si strojevodje ohranili svoje društvo, pa so vendar pristopili splošni organizaciji, tako tudi ni razloga, da ne bi ravnali ravnotako tisti uradniki, ki izprevidijo nujno potrebo skupnega boja in skupne organizacije. To pa tembolj, ker so železničarji tako močna skupina v državi, da združeni lahko mogočno posežejo v javno življenje. Pred očmi morajo imeti, da se mora položiti temelj zagotovljenemu položaju železničarjev v parlamentu; z zakonom se mora urediti njih razmere. In če bodo železničarji razumeli to nalogo, bodo tudi vedeli, kako se morajo organizirati za boj in kakšne taktike se morajo posluževati. (Burno odobravanje.)

Konferenca je sprejela to poročilo soglasno brez debate na znanje in ker se ni nihče več oglasil za besedo, je predsednik zaključil konferenco ob pol 8. uri popoldan.

Javni shod.

Velika je dvorana v drugem nadstropju delavskega doma, ako se odpre tudi čitalnica, a bila je skoraj premajhna za število železničarjev, ki je prihitelo na popoldnevni manifestacijski shod. Ako pravimo, da se je zbralo tisoč ljudi, uradnikov, poduradnikov, uslužbencev, delavcev obeh železnic, tedaj cenimo množico mnogo nizko. In ta shod, ki je bil že impozanten po svoji udeležbi, je uspel v vsakem oziru tako krasno, da ostane gotovo nepozabljiv vsakomu, ki je bil navzoč. Slišalo se je govore, ki bi zaslužili, da se jih posebej tiska po stenografskih beležkah in razširi v tisočerihih izvodih. Nastopili so zastopniki vseh delavskih organizacij v Trstu, izrekli so železničarjem svojo solidarnost in obljubili so jim slovesno vsako podporo, ako bi bili prisiljeni na boj. Za tisto resno, slovesno, navdušeno razpoloženje, ki je vladalo na tem shodu, ni mogoče najti prav izraz, ki bi dal čitatelju zadosten pojma. Bil je v resnici nenavaden shod, ki je moral narediti na vsakega globok vtisk.

Sodrug Kopač je otvoril zborovanje ob pol 6. uri zvečer. Pozdravil je navzoče in je takoj povabil zborovalce, naj si izvolijo predsedništvo. Soglasno je bil izvoljen za predsednika sodrug Zupančič, asistent južne železnice, za podpredsednika sprevodnik Promitzer in strojevodja Falk, za zapisničarja asistenta Tollowitz in Scarpa.

Sodrug Zupančič pozdravi zbor s kratkim nagovorom ter naznani, da se glasi dnevni red: »Železničarji in njih razmere do organiziranega delavstva.« Nato podeli besedo sodrugu Kopaču.

Govornik očrta v splošnih potezih položaj železničarjev in izvaja, da jih je nevtajiva beda prisilila, zahtevati od vodstev izboljšanje. Omenja, kako je prišlo do zadnjih spomenic, ki so vložene generalnemu ravnateljstvu južne železnice in železniškemu ministrstvu. Prevažno je vprašanje, na koga se morejo in smejo oslanjati železničarji s svojim gibanjem. Od organiziranega delavstva so se železničarji naučili prvih korakov v organizaciji; organizirani delavci so bili edini, katerim so lahko zastopali v vsakem slučaju in vedno prisrčneje je nastajalo razmerje med industrialnim delavstvom in med železničarji, ki so tudi pri vsaki priložnosti z vsemi močmi podpirali prve v njih bojih. Zato upajo železničarji tudi v sedanjih časih na podporo delavstva. Približuje se čas, ko mora priti odgovor na vložene spomenice. Železničarji pričakujejo ta trenotek popolnoma mirno in hladnokrvno, ker vedo, da je delavska solidarnost železna in zanesljiva. In to ne velja samo za ta hip; v velikem boju, ki se ima izvršiti med kapitalizmom in delavstvom, je vzajemnost vsega proletariata moč, ki mora zmagati. Od dne do dne prodira ta zavest

bolj tudi med železničarji in zato smo brez strahu. (Glasno pritrdjevanje.)

Sodrug Elbin Kristan opozarja, da se tudi delavna inteligenca izdatneje poslužuje tistih bojnih sredstev, ki jih je prvi rabil industrialni proletariat. V kapitalistični družbi je tudi inteligenčno sredstvo za izkoriščanje in povsod med delavnimi sloji se vrši enak proces. Kakor si je hotel kapitalizem ustvariti rezervno armado industrialnega delavstva, tako vstvarja tudi že rezervno armado inteligence. Hiperprodukcija izobražencev napreduje ogromno, vrednost omike pada, inteligentni proces se množi strahotno. Take pojave mora tudi ta sloj upoštevati. Železničarji vseh kategorij morajo razumeti, da se je treba zavarovati proti nevarnosti, ki izvira iz takih prikazni. Železničarji in delavci — to je pravzaprav pleonazem, kajti železničarji ji niso nič drugega kakor delavci. In če se pridružijo armadi bojujočega delavstva, mora biti njih ponos, da pridejo v prve vrste, da postanejo pionirji tega gibanja, kakor je železnica po svoji naravi nositelj kulture. (Viharno odobravanje.)

Sodrug Pagnini zagotavlja železničarje v imenu tistega proletariata, ki je v februarjskih dnevih izpostavil prsi puškam in bajonetom, naj zvesteje solidarnosti. (Glasna pohvala.)

Sodrug Dušek pozdravlja tržaške železničarje v imenu centrale in omenja, da imajo prve socialne reforme, ki so bile izvedene zanje, zahvaliti delu organiziranih delavcev. (Aplavz.) Nato govore govorniki posameznih organizacij, ki obljubujejo železničarjem najizdatnejšo podporo v boju.

Sodrug Zupančič resumira na kratko rezultate shoda, pa poziva železničarje, naj neomajno vstrajajo v pravičnem boju in naj tudi pri volitvah store svojo dolžnost, zahvali se govornikom in zaključí ob pol 9. uri zvečer velekrasni shod.

Konec in začetek.

Zadnja seja je zaključena; zadnja beseda je izrečena: zasedanje državnega zbora je končano. A končano je še mnogo več. Stari parlament je mrtev, nikoli več ne bodo zborovale kurije v ponosni palači na Dunajskem Franzensringu. Cela doba avstrijske zgodovine je zaključena in se ne vrne nikoli več.

S starim parlamentom, ki se je razšel v ponedeljek zvečer po melanholično slavnostnem govoru predsednika grofa Vettra umira država od leta 1867., umira stara Avstrija, ki se je na prehodu od zapada k orientu ohranila kot hermafrodit, kot organizem, ki ga je gnalo nejasno hrepenenje naprej, a stara ljubezen vlačila nazaj, ki ni imel moči za življenje in ne poguma za smrt. Sedaj pa se je izpolnilo. Starega državnega zbora ni več in stare Avstrije ni več. S ponosnim zadovoljstvom pomečejo socialisti kot njeni grobokopi zadnje gručice v jamo, na njeno krsto.

To delo je dovršeno. Ali večni zakon ne pozna smrti; na gomilah cveto cvetice, iz razvalin vstajajo nove stavbe. Vstrie z umiranjem hodi vstvarjenje. Porušena je zgradba neenakosti — a kaj sedaj?

Nova doba, ki začenja v tej državi, je nepopisan list, ki čaka, kaj začrta nanj človeška volja in ljudsko delo. Kakor kos ilovice, ki naredi lončar iz nje prozaično posodo, sušmar pokveko, umetnik pa dragocen kip, čaka nova doba na stvarnika, od katerega je odvisno, kaj se naredi iz nje. Vse je mogoče: Najjasnejši napredek, najtemnejša reakcija. Odločevalo bode naše delo.

Volilna reforma, to je stroj, s katerim se bode delalo v bližnji bodočnosti. Nov volilni red ni bil cilj, temveč le sredstvo, ki ga je potrebovalo delavstvo, kakor potrebuje mojster orodja. In potrebovala ga je država, ki je bila na robu propada, potrebovali so ga narodi, ki so zašli v zagato, iz katere ni bilo videti izhoda. Sedaj imamo orodje; zavijajmo rokave, podpihajmo ogenj, pa na delo.

V tem trenutku, ko se zapira gomila nad dolgo, mračno preteklostjo, vidi šele delavstvo, kako neskončno žalosten je položaj v tej državi in jasno se dviga umevanje njegovih velikanskih nalog.

Kakšna čudna država je ta Avstrija! Vladali so v njej po vzorih, ki so jih iskali po vsem svetu in nikoli niso razumeli, da je to oblika, za katero ne morejo veljati nobeni tuji primeri, ker ima posebne lastnosti, posebne potrebe, poseben značaj in posebne naloge. V zadnji ljudski šoli ve učitelj, da se mora vzgojiti; veliko državo pa so hoteli vladati po formularju, čegar rubrike naj bi zadovoljevale za vse slučaje. Osem narodov živi v tej državi; njene dežele segajo na sever in na jug, na vzhod in na zapad, gospodarsko se razkriljujejo njena področja, po kulturi in po tradicijah se ločijo

njeni prebivalci; ali vsem so hoteli obleči en prisilni jopič, vse pokriti z enim klobukom.

Absolutizmu, ki se je pačil pod lišpom neodkritosrčnega konstitucionalizma, je naredila volilna reforma konec. Čas demokracije vstaja, ljudstvo prihaja do veljave. Sedaj šele dobi sredstvo, da si uredi hišo po svoji potrebi.

Stare Avstrije kamarile in birokratizma, nacionalne hegemonije in rimskega mračnjstva mora izginiti popolnoma in nastati mora država svobodnih, enakopravnih narodov. Iz področja teoretskih razprav in akademskih razmišljanj stopa narodna avtonomija šele sedaj v življenje, kjer dobi lahko krvi in mesa. Godi se, kakor je prokovala razupita socialna demokracija: Brez splošne in enake volilne pravice ni osvoboditve narodov!

Poslej koraka rešitev narodnega vprašanja v Avstriji, katero more kronati samo brezpogojna enakopravnost, paralelno z izpopolnitvijo volilne pravice. Kajti sedanja volilna reforma je samo začetek, ki ima na sebi še vsa znamenja roke, ki jo je vstvarila: Parlamenta privilegij in nacionalnega protekcionizma. Malenkostna ni naloga, ali delavstvo, ki je znalo podreti trdnjavo najbolj kričeče pravice, se je ne bode ustrašilo, ker vé, da ga čaka še drugo, težje in znamenitejše delo.

Z obupno silo, kakršno poraja izpoznanje nevarnosti, naskakuje klerikalizem vse postojanke svobode in podpirajo ga moči, ki imajo še vedno iz starih časov ohranjeno veljavo in upliv. Ta duh pa uničuje vsako življenje, ovira razvoj držav in preti zlasti malim naredom s pogubo. Ali demokracična volilna pravica izpremeni položaj temeljito in vzbuja novo upanje. Boj proti klerikalizmu, ki je bil doslej samo poklic izbranih duhov, se razširi po vseh slojih, stopajočih sedaj v politično življenje. Poveča se delo, ali delo je življenje.

Na gospodarskem polju pa vstanejo sedaj nove moči. Delavsko varstvo, vsa desetletja sramotno zanemarjeno, pride na dnevni red in politični pomen proletariata prisili bodoče vlade in zakonodajce, da posvetijo temu prevažnemu vprašanju tisto resnost, katere še ni bilo najti v krogih privilegiranih vlastodržcev. Nove postavbe, ki se morajo uresničiti v dobi splošne volilne pravice, ne bodo koristile samo industrialnemu in obrtniškem delavstvu, temveč vsemu ljudstvu, ki živi od dela.

In naše politične pravice? Tudi te omogoči šele volilna reforma. Zastarel je tiskovni zakon, zastarel društveni in zborovalni zakon, karikatura je dosedanja koalicijska svoboda. Da se v tem oziru modernizira država, bode moralo ljudstvo napeti vse moči...

Tak je položaj v času, ko se sestaja naš strankin zbor. In zato je njegov pomen ogromen; kajti skoraj vsa teža prihodnjih bojev za napredek obremeni na Slovenskem socialno demokracijo. Liberalizem je v agoniji, klerikalizem sovraži svobodo; v socialni demokraciji živi moč, živi pogum, živi železna volja. Socialna demokracija je pripravljena na delo. Zato pozdravljamo njene zastopnike s ponosnim veseljem na tržaškem zboru.

Zdravi v znamenju dela in boja!

Pyrrhova zmaga.

V teatralni pozi stoji nemški kanclar knez Bülow na odru in glumi ženialnega zmagovalca. S solzami v očeh poje saksonski kralj pesem o »stari saski zvestobi«. In Viljem — snuje menda nove ode, slike, pridige, kipe, žive figure — kdove kaj!

Socialna demokracija je bila pri nemških volitvah poražena — tako trobijo heroldi hotentotskega šovinizma in prorokujejo novo dobo za Nemčijo. Navdušenje jim je zameglilo pogled in slepeči sami sebe nastopajo — pot pogina.

Socialna demokracija je izgubila v predpustnih volitvah 19 mandatov. Resnica. Ali da je nemški konservativno-liberalno-svobodomiselnostacionalni kartel izven sebe, to je ravno za njegovo moč najslabše izpričevalo. Ogromno presenečenje, ki ga ne more zatajiti, priča, da je ta zmaga samo posledica momentov, ki se jih imenuje slučaje, nikakor pa ne globoko segajoč preobrat, ki bi pomenil, da se ustavlja napredek socialne demokracije in da dobiva liberalna mešanica novo življenje. Kaj ni bilo pričakovati, da izgube socialni demokratje nekaj mandatov? Kaj ni nemška socialna demokracija sama povdarjala na vseh kongresih, da se stranka ne sme zanašati na slučajne volilce, ki glasujejo za socialne demokrate brez notranje zveze s stranko? Ali ni polagala stranka vedno največjo važnost na organizacijo in na temeljito socialno izobrazbo? To, kar imenujejo nasprotniki »poraz socialne demokracije«, je bilo pričakovati; ali ravno v tem porazu tiči za stranko velika korist.

Ko je pri volitvah leta 1903. število socialno-demokratskih mandatov naraslo kar v ogromni progresiji, je vsakdo vedel, da se je izražalo v številkah glasov še nekaj drugega, kakor notranja moč stranke. Nezadovoljnost skoraj vseh slojev v nemški državi je bila tako velikanska, da je enostavno vse, kar je politično mislilo, protestiralo proti političnim razmeram s tem, da je glasovalo za socialne demokrate. Stranka je imela pri tistih volitvah čist in kosmat dobiček. Stvarno računati je morala samo s prvim. Nihče ni mislil, da je postala cela saska dežela res že socialno demokratična, ker je poslala same socialiste v državni zbor, ampak jasno je bilo, da je bila v tem trenutna demonstracija, kateri se ne more pripisati trajnega pomena.

Pri letošnjih volitvah pa je odločilo nekaj drugega. Knez Bülow je apeliral na tiste sloje, ki se doslej niso vdeleževali volitev, ki so politično indiferentni, na katere vplivajo fraze. Koalicija strank, ki so izgubile v javnem življenju Nemčije že vsak pomen, je privlekla te nepolitične elemente na volišče, da so glasovali v slučajnem razpoloženju, ne pa iz zavednosti in prepričanja; s pomočjo teh hura-kričakov si je rešila košček svojega političnega obstanka. «Nemška čast, kolonije — nemški ponos, naša slavna mornarica» — to je šumelo tem ljudem po ušesih in pod to hipnozo so glasovali. Ali — to je za socialno demokracijo — izguba? Ne — v tem je njen dobiček za bodočnost. Na tisoče indiferentnih ljudi so zbudile te volitve iz dremeža. Glasovali so. Vsaj od enega dela te nove množice pa je pričakovati, da se bode posebej zanimala za politično življenje, in nič drugega ni treba socialni demokraciji. Enkrat so šli glasovat za meščanski ričet, ker niso poznali ne konservativno liberalnih strank, ne socialne demokracije. Ko jih bodo izpoznali, bodo glasovali drugače. Ena zakonodajna doba šteje malo v zgodovini, tudi dve še niste večnost.

Poleg vsega se pa ne sme prezreti, da vpliva na število socialno-demokratskih mandatov še nekaj drugega neugodno. Stranka je tudi pri teh volitvah pridobila glasov. Natančen pregled je danes, ko to pišemo, še nemogoč; ali v samem Berlinu je oddanih za socialno demokracijo 32.000 glasov več, nego leta 1903. Trije milijoni iz zadnjih volitev so se izdatno pomnožili. Ali volilni okrajji so na Nemškem zelo neenaki in s tem je delavstvo močno oškodovano. Dotim je n. pr. v šestem berlinskem okraju 194.000 volilcev in je glasovalo le za socialista Ledebourja nad 99.500, so drugod volilni okrajji, ki štejejo vsega skupaj izpod 20.000 volilcev. To je poučno tudi za Avstrijo in nam pokazuje, da je s sedanjo volilno reformo storjen samo začetek, ter se bode moralo na tej poti nadaljevati, dokler se ne doseže popolnoma pravičnega volilnega reda.

Kaj prinesó ožje volitve na Nemškem, je še negotovo. Za Bülowa se je položaj res nekoliko izboljšal, ali kar bi bil rad dosegel, se mu ni posrečilo. Centrum je izgubil doslej neznatno število mandatov, njegova moč ostane tudi v bodočem parlamentu velika. Knez Bülow, ki je slabotno orodje v rokah vrtoglavega Viljema, bode ponosen na svoj «uspeh», nadaljeval svojo pustolovsko politiko. To bode draga stvar, ki bode veljala Nemce krvave milione. Ali šola bode dobra. Tisočeri volilci, ki so sedaj entuziastično pomagali šovinizmu, bodo morali izkusiti, da doneče patriotične fraze niso zastoj in kadar se bodo naučili, da morajo za «patriotizem» posegati globlje in globlje v žepe, dočim se ne da temu patriotizmu izprešati feniga, se bodo iztreznili. In tedaj bode drugače.

Zato je Bülowa zmaga Pyrrhova zmaga, v današnjem «porazu» socialne demokracije pa tiči velikanski dobiček za bodočnost.

Shodi.

Borovnica. V gostilni gospoda Petriča je bil dne 18. t. m. shod železničarjev v smislu § 2. zb. zakona. Udeležba je bila velika. Poročal je sodrug Kopač. Sklenilo se je, predložiti spomenico o zahtevah uslužbencev in delavcev.

Trbovlje. V nedeljo 20. t. m. je bil v gostilni preko mostu javen društven shod železničarjev, na katerem je poročal sodrug Kopač pred mnogobrojnimi udeleženci iz Trbovelj, Hrastnika, Zidanega mostu in Zagorja, ki so burno pritrjevali njegovim poljudnim izjavam. Tudi tukaj se je sklenilo, vložiti generalnemu ravnateljstvu južne železnice spomenico.

Zidani Most. V nedeljo, 20. t. m. zvečer je bil v gostilni pri Mozerju javen društven shod železničarske podružnice. Menda še nikoli ni bilo tukaj navzočih toliko ljudi, kakor ta dan. V predsedništvo sta bila izvoljena sodruga Stigel in Pohar. Poročal je sodrug Josip Kopač o predmetu «Zadnje železničarsko gibanje in organizacija». V svojem govoru pa se je dotaknil poročevalca tudi lokalnih razmer ter je ostro kritiziral neopravičeno ravnanje kurilniškega šefa Lauterja in nekaterih uradnikov, ki hočejo z večnimi šikanami in denunciacijami poslabšati itak neznosni položaj delavcev in uslužbencev, namesto da bi se po

primeru svojih tržaskih tovarišev združili z delavstvom, da se odpravi razmere, ki teže tudi njih. Oglasilo se je tudi več železničarjev ter se je sklenilo, z vso močjo podpirati dnevnik «Rdeči Prapor». Shod je bil zaključen ob 11. uri zvečer.

Št. Polaj. Dne 30. decembra l. l. je bil na tukajšnjem županskem dvorišču imeniten ljudski shod. Na dnevnem redu je bila volilna preosnova in njen pomen. Za predsednika je bil soglasno izvoljen tukajšnji podžupan, za podpredsednika pa pristav juž. železnice, sodrug Zupančič. Poročal je sodrug Kopač obširno in temeljito o vsem dolgotrajnem boju za ljudske pravice ter je ostro kritiziral sovražnike splošne in enake volilne pravice, ki so se neprenehoma lovili v pasteh svojih lastnih kontradikcij. Sedaj, ko je volilna preosnova zgotovljena, je ležeče na ljudstvu, da jo porabi v svojo korist. Sodrug Zupančič je z jedrnatimi besedami povdajal potrebo proletarske solidarnosti. Končno je predsednik zaključil shod ob burnih živoklicah na socialno demokracijo.

Divjača. V sredo, dne 16. januarja, je bil tukaj dobro obiskan železničarski shod, na katerem je poročal sodrug Kopač. Govorilo se je še posebej o razmerah delavcev na progi ter se je sklenilo, predložiti zanje spomenico za zboljšanje njih položaja.

Iz stranke.

Strankin zbor v Trstu se prične okrog 9. ure dopoldne.

Strokovna zaupna seja se vrši ob strankinem občnem zboru v Trstu. Seja ima namen, da se posvetuje o organizatoričnih vprašanjih na jugu.

Kandidate za državni zbor proglasi stranka v najkrajšem času po strankinem zboru. Sodrugi, po vseh krajih, kjer želi volilne konference, naj se obrnejo potom našega lista na izvrševalni odbor.

Hrvatski socialni demokratje imajo sedaj 10.924 strokovno organiziranih sodrugov, in sicer po posameznih strokah: Lesni delavci 708, stavbni delavci 1962, obrt za oblačila 202, peki 151, slikarji in pleskarji 180, kovinarji 286, krojači 282, obrt za pletenje 56, brivci 60, trgovski pomočniki 88, kožarji 800, mlinarji 96, tovarne in žage 2339, dninarji 1397, poljedelski delavci 2457, razni 536. Glede delavnega časa nahajamo sledeče podatke: V lesni industriji dela 265 delavcev po 9, 259 po 9½, 120 po 10, 50 po 12 ur; stavbni delavci 750 po 9, 665 po 9½, 513 po 10 ur; krojači 116 po 11 ur, drugi večinoma manj; peki 110 po 10, 31 po 14 (!) ur; kovinarji po 9, 130 po 9½, 27 po 10, 14 po 11 ur; čevljarji 156 po 12, 16 po 15 (!) ur; slikarji in pleskarji 130 po 9, 80 po 12, 16 po 15 (!) ur; nogavičarice 56 po 12 ur; brivci 60 po 14 ur; tovarna za cikorio v Zagrebu 276 po 10 ur; tovarna za užigalice v Oseku 92 po 11 ur; lesna industrija v Brodu 165 po 10½ ur, v Zagrebu 310 po 11 ur; mlinarji 96 po 12 ur; kožarji 800 po 10 ur; dninarji 1284 po 9½, 82 po 10, 31 po 12 ur; poljedelski delavci 685 po 10, drugi po več ur. — Izdatkov so imele hrvatske strok. organizacije zadnje leto za podpore 4.869 K 40 vin., za agitacijo 7.019 kron 75 vin., za strokovne boje zadnja t. l. leta okroglo 55.000 K.

Socialni pregled.

Železničarsko gibanje v Trstu. Kakor pred kratkim na južni, so sedaj tudi na državni železnici v Trstu sklenili uslužbenci, predložiti železniškemu ministrstvu spomenico za izboljšanje svojega gmotnega položaja. Razmere na državni železnici v Trstu so, odkar je v prometu nova progá, take, da so celo za Avstrijo pravi unikum. Ako bi bilo mogoče opisati in poročati vse, kar se je tukaj zgodilo izza otvoritve impozantnega novega kolodvora poleg svetilnika, je gotovo, da večina čitateljev ne bi verjela vsega. Prihajalo je osebje v službi v Trst in bi bilo moralo spočiti svoje kosti v takozvanih kasarnah, dosti primitivnih prostorih, kjer pa se je vendar vsaj pod streho. Ali, bilo je nemogoče, kajti — kasarne so bile polne tržaskih železničarjev, ki si niso mogli najeti stanovanja, kajti takih, kakršne bi lahko plačevali, ni bilo dobiti, za dražje pa ni bilo denarja. Ljudje so se preselili v Trst, kakor je veleval ukaz, a dobili niso pristojbin za preselitev. Še danes so uslužbenci v Trstu, ki po preteku polovice leta še niso dobili, kar se jim je bilo obljubilo za preselitev. Pri državni železnici je bila vedno navada, da se je osebje, ki je bilo prestavljeno na novo železnico, povišalo za eno plačilno stopnjo. Mnogo železničarjev se je zato dalo premestiti v Trst, ker so mislili, da si zboljšajo položaj. Prišli so pa iz dežja pod kop, kajti povišanja ni, izvzemši nekoliko uradnikov — pa tudi ne vseh, — preselitev z družino je požrlo mnogo denarja, stiske s stanovanjem so še povečale mizerijo in sedaj so na slabšem, nego so bili prej. Faktično se razširja pri vseh kategorijah gola beda; če je kdo imel par kron v hranilnici, jih danes nima več, pač pa so vsi zadolženi na vseh koncih in krajih. Obljubovalo se je že, da pride pomoč, bile se komisije, ali storilo se ni nič. Položaj pa je

postal za državne železničarje naravnost obupen. Nezadovoljnost je v vseh kategorijah že tako velika, da je tržaska postaja, pa tudi tržaska direkcija podobna sodu smodnika, ki ga prva iskra lahko užge. Organizacija se je tudi pri državni železnici okrepčala in osebje je izdelalo spomenico, ki je že odposlana železniškemu ministrstvu. Ker je jako značilna, objavimo prihodnjič najmarkantnejše točke iz nje. Poslanec sodrug dr. Ellenbogen je naprošen, naj podpira akcijo s svojim posredovanjem, kar je tudi obljubil. Upati je, da se železniško ministrstvo končno vendar zavé svoje naloge napram osebju in se reši cela stvar mirnim potom, kajti ako se te nezadovoljnosti, ki je vseskozi umevna, ne potolaži z izdatno in naglo pomočjo, utegne postati nevarna. In nihče pač ne želi, da bi bilo to gibanje potisnjeno iz mirnih tirov, kajti težko je reči, kakšen obseg bi tedaj doseglo. Železničarji kažejo hladno kri, železi je, da bi jo pokazalo tudi ministrstvo.

Politični odsevi.

Zadnji dnevi parlamenta so porodili silno mnogo «dela», a bili so vendar prav dolgočasni. Udeležba na sejah je bila precej pičla, ali manjšina je delala zakone kakor za stavo. Posebno pomembni niso bili zaključki. Majhen skandal so vprizorili Vsenemci, ki so bili strašno užaljeni, da se je postopalo v Hebu na Češkem proti nekemu češkemu obtožencu v češkem jeziku. Vložili so zaraditega nujen predlog, a nujnost je bila odklonjena. Sprejet je bil zakon o subvencioniranju dalmatinskega parobrodarstva in več nujnih predlogov o lokalnih železnicah.

V Lvovu so bili pretečenega tedna hudi izgredi na vseučilišču. Rusinski dijaki so vdrli v avlo, kjer se je imela ravno vršiti promocija, pa so tam in v raznih dvoranah razbili mnogo pohištva, potrgali slike in nekatere prostore takorekoč popolnoma demolirali. Rusini zahtevajo že davno lastno vseučilišče, a doseči niso mogli niti enakopravnosti na lvovskem vseučilišču.

Odlikovani so bili povodom dokončane volilne reforme vsi avstrijski ministri. Za tajne svetnike so bili imenovani parlamentarni ministri dr. Pacak, dr. Marchet, dr. Derschatta, Prade in dr. Foit. Ministrski predsednik baron Beck je dobil veliki križ Leopoldovega reda, ministri grof Dzieduszycki grof Auersperg, dr. Korytowski in dr. Klein, ter baron Bienerth pa železno krono prvega reda.

Glavne nemške volitve, ki so bile 25. januarja, prikazujejo sledeči izid: Definitivno je izvoljenih 237 poslancev, treba je 160 ožjih volitev. Izvoljenih je: 41 konservativcev, 10 članov državne stranke, 18 Poljakov, 89 članov centruma, 20 nacionalnih liberalcev, 6 članov svobodomiselné ljudske stranke, 1 član svobodomiselné družbe, 29 socialnih demokratov, 1 član stranke srednjih stanov, 1 Danec, 10 «divjakov» in Alzačanov, 3 člani reformne stranke, 2 člana agrarne zveze, 4 člani gospodarske združbe, 2 člana nemške ljudske stranke, en liberalce izven stranke. Pri ožjih volitvah je angažiranih: 29 konservativcev, 19 članov državne stranke, 5 Poljakov, 31 članov centra, 58 nacionalnih liberalcev, 27 članov svobodomiselné ljudske stranke, 12 članov svobodomiselné združbe, 92 socialnih demokratov, 2 člana stranke srednjih stanov, 3 «divji» liberalci, 4 Welfi, 4 divjaki, 2 člana reformne stranke, 8 agrarcev, 12 članov gospodarske združitve, 11 članov nemške ljudske stranke. — V Berlinu so ohranili socialisti vse svoje okraje; v 1. okraju je ožja volitev med socialnim demokratom profesorjem dr. Aronsem in Kämpfom. Izvoljeni so v Berlinu Fischer, Heine, Singer, Schmidt, Ledebour; v Hamburgu so izvoljeni Bebel, Dietz, Metzger. Vseh poslancev je v nemškem državnem zboru 397.

Verske vaje šolskih otrok delajo klerikalcem mnogo preglavice. Učni minister Marchet je odgovoril v državnem zboru na tozadevne interpelacije poslancev sodruga Seitzja, drja. Ofnerja in drja. Voglerja ter je povedal, da je dunajski deželni šolski svet, ki je hotel s kazenskimi sredstvi prisiliti učence na udeležbo, retiriral in da tolmači svoj ukaz tako, da se lahko kaznuje tiste otroke, ki izostanejo iz cerkve brez znanja svojih staršev. Ljubljanski «Slovenec» bi rad zavil stvar tako, kakor da bi bilo vprašanje o verskih vajah nejasno. To pa ni res. Državni temeljni zakon določa, da se ne sme nikogar siliti na udeležbo pri kakršnihkoli verskih ceremonijah, ako ne podpada drugi oblasti. To je popolnoma nejasno in nič drugega ni treba, kakor da spoštujejo prizadete oblasti postavu. Otroci podpadajo seveda oblasti staršev; a če ti ne marajo, da bi hodili na šolske maše, procesije in podobne priredbe, nima nihče pravice, da bi jih sili na to, ali da bi jih kaznoval, ako izostanejo. Klerikalno glasilo govoriče mnogo o pravici staršev, ali o tej sploh nihče ne dvomi. Gre se le za to, da hočejo klerikalci sebi prilastiti to pravico posebno tedaj, ako starši niso klerikalnega mišljenja in hočejo vzgojiti otroke po svoje. Minister Marchet ni povedal mnogo, ali vendar toliko, da končno zadostuje; starši, ki nočejo goniti svojih otrok na vse zgodaj neizpocitih, po mrazu, megli i. t. d. v cerkev, jih lahko puste doma do

začetka šole in nihče jih ne sme nadlegovati zaradi tega. In če razpisuje cerkev kakšne duhovne vaje, se jih pač razglasi lahko v šoli, ali zapovedovati se ne sme otrokom, da se morajo udeleževati. To je popolnoma jasno in klerikalci ne izpremene tega z nobenimi zvijačami.

Razpust poslanske zbornice. Kakor naznanja korespondenčni urad, objavi uradna «Wiener Zeitung» jutri, v četrtek sankcionirano volilno reformo in razpust poslanske zbornice.

Novo volitve za državni zbor bodo baje dne 7. majnika, ožje volitve dne 14. majnika. Opomniti je, da tudi to še ni uradna vest. Vsekakor je precej nerazumljivo, zakaj naj se zavlečejo volitve za več kakor tri mesece; nezaslišano pa bi bilo, ako bi se jih razpisalo res za omenjena dneva; 7. in 14. majnika sta namreč torka in volitve po splošni in enaki volilni pravici na delavnik bi bile vsekakor nekaj absurdnega.

Sodrug! Somišljeniki!

Odbor ljubljanske okrajne organizacije sklicuje na **nedeljo, 10. marca**, za 10. uro dopoldan

ljudski shod

v dvorano „Mestnega doma“.

Dnevni red:

1. Državnozbornske volitve.
2. Kandidatura za Ljubljano in okolico.

Sodrug! Somišljeniki!

Vlada namerava zavleči volitve do majnika, tako da bi ostala država več kakor četrt leta sploh brez parlamentarnega zastopstva. Toda oddaljeni termin ne sme motiti nikogar. Volilni uspeh more biti samo posledica dela; zanašati se ni na hipno razpoloženje volilcev, temveč na dobro organizacijo. Treba je torej porabiti čas, ki je še na razpolago, za najmarljivejše delo, o katerem ima odločevati shod, ki ga sklicujemo. Vabimo Vas torej, da se ga udeležite polnoštevilno.

Odbor okrajne organizacije.

Domače stvari.

Volilni imeniki za ljubljanske dopolnilne volitve v občinski svet so od ponedeljka, 28. januarja začeni za 14 dni razgrnjeni na magistratu in se jih lahko vpogleda v pisarni magistratnega svetnika gospoda Evgena Laha v mestni hiši (Mestni trg števil. 27, desno pritličje) v uradnih urah. **Vse sodruge in somišljenike, ki imajo volilno pravico v občini, pozivamo, naj se pravočasno prijavijo, ali so vpisani v imenik**, in kdor ne bi bil, naj nemudoma reklamira. Volilci naj skrbé, da ne zamude roka. Najbolje je, da nič ne odlašajo, ampak da takoj napravijo par korakov na magistrat in se tam sami prijavijo, ali so vpisani. Stranka računa zanesljivo, da se vsak njen pristaš pobriga za svojo volilno pravico.

Liberalna državnozbornska kandidatura visi še vedno v zraku. Že davno je bilo znano, da dr. Tavčar sploh ne mara več kandidirati. Odkar je bilo gotovo, da bode volilna reforma v obeh zbornicah sprejeta, se je govorilo, da bode kandidiral dr. Triller. V staroliberalnih krogih se je trdilo, da je to nekaka koncesija socialnim demokratom. Mi seveda nismo nikoli opazili tega. Naenkrat se je razglasilo, da dr. Triller ne bode kandidiral in pretečenega tedna je «Narod» to nekako oficijelno objavil, baje ker je dr. Triller preobložen s svojimi opravki. V liberalnih krogih je bila razširjena zahteva, naj prevzame župan Hribar kandidacijo, ki je pa to posledno odklanjal. Govorilo se je potem nekaj o nastopu odvetnika dr. Novaka, ki je stal še lani v krogu «mladih». Potem se je na neki seji liberalnega izvrševalnega odbora predlagalo kandidacijo dr. Windischerja iz trgovsko-obrtniške zbornice. V nedeljo so imeli liberalci zaupen shod, ki je bil slabo obiskan in tam se je zopet zahtevalo, naj kandidira župan, ker se misli, da bi on dobil mnogo takih glasov, ki bi sicer pripadli socialnim demokratom. Župan je zopet odklonil in sedaj iščejo novega kandidata. Sklicati se ima zopet zaupniški shod, ki naj sklepa o stvari.

V ljubljanski okolici nameravajo klerikalci kandidirati dr. Šustersiča. Najprvo je bila kandidatura tega okraja namenjena dvornemu svetniku Šukljeju, ki pa bode, kakor se sliši, kandidiral v Novem Mestu.

Koslerjeva pivovarna v Ljubljani ima že precej škode, ker je bila tako trmasta, da se ni hotela lani pogajati z delavstvom. Meseca novembra je tudi potekel rok, do katerega niso smele druge firme postrezati njenih naročnikov. Dogovor med pivovarnarji zdaj več ne velja in naravnost kljubuje oni gostilničar, ki bi zdaj ne hotel ustreči opravičeni želji delavstva. Opozarjamo še posebno na to, da Kosler niti zdaj ne dopušča organizacije v svojem podjetju; to kršitev svobode bode moral opustiti čim prej, tem bolje zanj.

V frančiškanski cerkvi v Ljubljani že pridigajo o državnozbornskih volitvah, seveda klerikalno agitatorično. Ako hočejo prepoditi iz cerkve vse ljudi, ki niso klerikalno političnega mišljenja, naj le. Mi se ne bomo jokali.

Obiskovalec deželnega gledališča nam piše: Prosim, objavite potem Vašega cenjenega lista deželnemu odboru, da je obisk našega gledališča za ljudi, ki ne morejo abonirati lože ali kupovati parternih sedežev, zelo neugodna reč. Na balkonu in na galeriji piha tako, da je neznosno za človeka, ki ni naravnost železnega zdravja. To bi se vendar dalo preiskati in popraviti. Za ljudi, ki morajo gledati na denar, je v ljubljanskem gledališču itak slabo preskrbljeno; ali naj se še dosedanje obiskovalce balkona in galerije odpiha iz gledališča? Že mnogo pritožb sem slišal o tem. Morda pomaga kaj to vprašanje v javnosti.

Trdo kožo imajo liberalci in klerikalci. Prav naravnost smo jim povedali, da so podpirali sleparstvo pri volitvah v tržaško zavarovalnico proti nezgodam, toda niti opravičijo se ne. S tem so oboji dokazali, da so namenoma nastopili proti delavstvu s takim nepoštenim orožjem. Da vsaj vemo!

Veselica v Trstu. Okrajna organizacija jugoslovanske socialno-demokratske stranke v Trstu priredi na 3. februarja t. l. povodom strankarskega zbora v Trstu veliko veselico s petjem, deklamacijo in dramatično predstavo v delavskem domu ul. Boschetto 5, II. nadstr. Pelo se bode različne delavske pesmi in igralo dve enodejanki, in sicer: «Dr. Hribar» in «Pri puščavniku». Začetek ob poldeveti uri zvečer. Vstopnina 50 vin. za osebo.

«Akademija» je imela doslej tri odboreve seje. Odbor je prevzel prirejanje predavanj hrvaških vseučiliških profesorjev, ki so se po iniciativi prof. dr. Ilesiča in vsled posredovanja profesorja Vjekoslava Klaića iz Zagreba odzvali v velikem številu. S tem predavanji se prične meseca februarja. Sklenilo se je dalje, da se začne (najprej v Ljubljani) s prirejanjem kurzov za analfabete. V ta namen se stopi v zvezo s slovenskimi šolniki glede pedagoške strani vprašanja, tehnično — upravno stran prevzame društvo, ki izda po šolnikih odobreni analfabetski abecednik in navodilo za pouk. Izdaja se dalje uzorna pravila, po katerih se čitalnice in knjižnice izpreminjajo v javne, kakor tudi zapisnik knjig in časopisov, ki jih priporočamo v nakup, oziroma naročevanje. Predavatelje prosimo, da vsako predavanje naznanijo poprej tajništvo, svoje člane — čitalnice in bralna društva pa, da javljajo svoje želje glede predavanj i. t. d. kakor tudi, da naznanjajo svoje občne zборе in vse sklepe, v kolikor se tičejo ljudska — izobraževalnega dela.

Raznoterosti.

Polonyjeva afera je povzročila ne le silno zadrego ogrski vladi, ampak tudi velikansko senzacijo po vsem svetu. Ali čeravno se je pisalo o tej stvari neznansko mnogo, se vendar ni poseglo prav do dna, kakor bi bilo treba. Zadeva justičnega ministra, kateremu se očita tatvino, brezdelno agenturo, krivo prisego, špionažo itd., je v resnici najstrožja obsodba — kapitalistične družbe, ki ima najmanj pravice, zgražati se nad takimi svojimi člani. Vsaka stvar na svetu ima svoje razloge, tako tudi različne «panamske afere», katerih res ni malo. Njih korenine tiče v kapitalističnem sistemu in toliko časa jih ne bode konec, dokler ne bode konec kapitalizma. Ta zistem je postavil na vrhunec vsemu življenju denar, ki je dosegel skoraj vsegamogočnost v naši družbi. Kaj pomaga pridno delo, kaj koristi znanje, talent, ženialnost? Nad vsem stoji posest, ki nadomesti vse ter daje ljudem ključ do vseh užitkov, do vseh časti. Kako naj bi torej bilo drugače, kakor da se pehajo ljudje za bogastvom in da ga hočejo doseči kakor ravno gre? Koliko bolj moralno pa je počenje privatnega kapitalista, ki kopa zaklade nad zakladi brez lastnega dela, svoje delavce pa pripušča ubožtvu; ki si zida palače in vile, svoje delavce pa pušča v pasjih luknjah; ki razliva šampanjsko vino od objesti, svoje delavce pa pušča stradati? Geza Polonyi je videl vse okrog ljudi, ki so naredili «kariero» brez posebnih duševnih sposobnosti; tudi njega je gnala želja, da bi prišel v višave. Ali če bi se bil omejil na «reelno» delo, bi bil ostal do smrti majhen, brezpomemben advokat. Bogastvo je bilo edino sredstvo, ki mu je moglo pomagati in posegel je po njem, kakor je znal. To je greh kapitalizma; milione peha v bedo, značaje pa pridni. In odpravljati korupcijo, se ne pravi, obsojati posamezne koruptne ljudi, ampak pobijati kapitalizem. Grehe se odstrani le, ako se jim temeljito zamaši vire.

Strašna nesreča v rudnikih. Grozna nesreča, ki spominja na lansko katastrofo na Francoskem, se je pripetila dne 28. januarja zjutraj. Iz Saarbuckena na Nemškem je došel sledeči brzojav: V rovu Raden so se danes zjutraj užgali plini; vsled eksplozije je **zasutih okrog 250 rudarjev**. Do 11. ure dopoldan so spravili 10 mrličev in mnogo ranjenih na dan.

Iz Leusa je došlo sočasno sledeče poročilo: V rovu 3 ljevinskih jam je bila danes eksplozija

vsled užganih plinov. Pravi se, da je prišlo več rudarjev ob življenje.

Take so bile prve vesti. Kmalu se je pokazalo, da je zlasti prva nesreča velikanska. Iz Sv. Ivana je došlo kmalu naznanilo, da je do **300 delavcev** zasutih. Ob 1. uri popoldan se je spravilo še **164 mrličev** in **17 težko ranjenih** na dan. Vsa trupla so bila grozno sežgana in razmrvarjena. Samo 24 mrličev so izpoznali. Do 5. ure popoldan so delali delavci neumorno, da bi rešili, kar se da rešiti. Naenkrat je prišla vest, da gori jama. Rešilce se je poklicalo na dan in komaj so prišli iz rova, se je zaslilo močan pok nove eksplozije. Za peti podstropni rov se misli, da je popolnoma izgubljen. Popoldnevna poročila so že naznanjala, da je še **500 rudarjev** v jamah. Predsednik ravnateljstva Krümmmer, ki se je spustil ob 11. dopoldan v jama, da bi preiskal vzrok nesreče, je bil težko ranjen, ker je padel steber nanj. Za delavce, ki so še v jamah, **ne upajo, da bi se jih moglo še rešiti**. Na tisoče ljudi stoji ob jamah, kjer se odigravajo grozni prizori. S strahom pričakujejo sorodniki, kaj je z delavci. Mnogo jih je padlo v omedlevalo. Mnogo žen so morali po sili odvleči, da niso poskakale v jama. Vojaštvo je postavilo kordon okrog vhodov. Eksplozija je bila tako močna, da so ljudje daleč v okolici mislili, da je potres, o vzroku nesreče se poroča: Ravnateljstvo se je opozorilo že v soboto, da se zbirajo v tretjem, četrtem in petem globokem rovu jamski plini. Glavni inženir je dal takoj nalog, da delavci ne gredo v jama. Vsled neke pomote se delavcem ni naznanilo tega naloga, tako da je šlo moštvo kakor po navadi v rov. Kmalu po tem je nastala eksplozija.

O ljevinski katastrofi se poroča, da sta dva inženirja in en paznik mrtvi. Petdeset delavcev se pogreša.

Lekarnarja A. Thierryja balzam in centifolijsko protinsko mazilo. V interesu spoštovanih čitateljev opozarjamo s tem na ta izredno zdravilna sredstva. Ta oba v svoji zdravilni moči nedosežna sredstva se ne skvarita nikdar, še nasprotno, čim starejša, tem vrednejša in uspešnejša postaneja; tudi jima ne škodujeta ne mraz in ne vročina, vsled česar se ju lahko uporablja o vsakem času. Donašata vedno uspehov in pomoč, seveda se ne sme nikdar uporabljati ponarejenih ali večkrat ponujanih ničvrednih in brezuspešnih drugih sredstev, za koje se denar vrže proč brez smotra, temveč se naj uporablja le staropreizkušana, reelna, cenena in zanesljiva, poleg tega pa absolutno neškodljiva, svetovno znana domača sredstva, ki naj bi se jih imelo v vsaki družini za vse slučaje. Kjer ni moči dobiti pristnih z vsemi označenimi znamenji pristnosti, naroči se jih enostavno naravnost pod naslovom: Lekarnarja A. Thierryja lekarna «pri angelju-varuhu» v Pregradi pri Radgonski Slatini.

Vabilo

rednemu letnemu občnemu zboru

„Občnega konsumnega društva v Idriji“

vpisane zadrage z omejenim poroštvom

ki se vrši

v nedeljo, dne 10. februarja t. l. ob 1. uri popoldne v pivarni pri „Črnem orlu“ v Idriji.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika zadnjega rednega občnega zbora.
2. Poročilo predstojništva o delovanju v l. 1906.
3. Poročilo računov za l. 1906.
4. Volitev predstojništva za triletno dobo 1908—1911.
5. Nadomestna volitev v nadzorstvo.
6. Predlog predstojništva glede uredbe odpovedne dobe za hranilne vloge.
7. Pritožbe in nasveti.

Za nadzorništvo:

Alojsij Uršič
zapisnikar.

Ivan Straus
predsednik.

Postavno zavarovano!

Allein echter Balsam
aus der Schutzengel-Apothek
des
A. Thierry in Pregrada
bei Rohitsch-Saurbrunn.

Vsaka ponaredba in ponatisek je kazniv.

Edino pravi je

Thierryev balzam

le z zeleno znamko nune. — 12 malih ali 6 dvojnih steklenic ali pa 1 velika specialna steklenica s patentnim zaklepom 5 K.

4 52—1

Thierryevo centifolijsko mazilo

proti vsem, še tako starim ranam, vnetjem, poškodbam itd., 2 lončka K 3-60. Razpošilja se le proti povzetju ali za poslani denar.

Te dve domači zdravili sta povsod znani in še od nekdaj sloveči.

Naročila se naj naslovijo na:

Lekarnar A. Thierry v Pregradi p. Rogoški Slatini.

Zaloga večinoma po lekarnah. Knjižice s tisoči zahvalnih pisem zastoj in franko.

Strokovni pregled.

Razvoj avstrijskih strokovnih organizacij je bil v pretečenem letu jako ugoden. V splošnem je dobila celotna strokovna organizacija nad 100.000 novih udov in pričakovati je, da doseže tekom kratkih mesecev pol milijona. Po poročilih posameznih organizacij je položaj sledeči:

Zveza pekarskih delavcev se je mirno razvijala. Število doneskov je naraslo od 205.000 na 240.000. Pristopilo je nad 4000 udov. Dohodkov je bilo 180.000 kron, od tega 48.000 kron za rezervni sklad. Za podpore se je izplačalo razven rezervnega sklada 86.000 kron. Ustanovilo se je 10 novih podružnic. Plačilna gibanja so bila v Bjelici, Feldkirchnu, Borovljah, Halleinu, Krakovem, Pulju, Přemyslu, Liberecu, Levovu, Moravskem Šumberku, Tješinu in Trentu.

Zveza stavbinskih delavcev je imela pravo bojovno delo. Število udov, ki je bilo koncem predzadnjega leta 28.212, je naraslo v prvi polovici 1906 na 37.119, sedaj je okrog 40.000 udov. Podružnice so se pomnožile od 168 na 250. V tej stroki je bilo 16 bojovnih stavk, 6 izključitev in 4 obrambne stavke. Prizadetih je bilo 479 podjetnikov in 19.064 delavcev. Stroški stavk so znašali 442.996 kron 32 vin.; največ so veljale izključitve, namreč 404.640 kron 34 vin.

Zveza stavb. pomožnih delavcev se je pomnožila od 6000 na 10.000 udov. V tej stroki je fluktuacija jako velika. Večje boje je imela organizacija na Dunaju, v Plznju, Olomucu in Karlovih varih. Stroški za stavke in izključitve so znašali 60.000 kron.

Unija rudarjev je imela meseca novembra 26.511 udov; prirast za leto znaša 8762. Podružnic je imela unija koncem leta 143, vplačevalnic pa 64. Za podpore v stavkah se je porabilo 60.000 kron.

Zveza pivovarniških in sodarskih delavcev je narasla od 4500 na 11.000 udov, v 118 podružnicah in vplačevalnicah. Plačilnih gibanj je bilo 51.

Železničarska organizacija je v pretečenem letu izvanredno močno napredovala. Število njenih udov se je povišalo od 32.721 na 50.000. Podružnic je bilo 165, vplačevalnic pa 146. Dohodkov je bilo, brez strokovnih časopisov, 159.000 kron, izdatkov 141.000 kron in sicer za pravovarstvo 35.000 kron, za podpore 6000 kron, za agitacijo 17.000 kron, uprava in plače 52.000 kron, provizije in subvencije 12.500 kron, stroški tajništva 16.500 kron, tiskovine, pisarniški stroški, najemnine i. t. d. 38.000 kron. Boje je imela ta organizacija na celi črti.

Organizacija vlivarjev šteje 10.175 udov, za 2009 več, nego leta 1905. Dohodkov je bilo 142.000 kron, izdatkov 12.000 kron, premoženje znaša 71.000 kron. Velike stavke so bile tri, manjših bojev je bilo mnogo; stroški zanje so znašali 60.000 kron.

Centralna zveza steklarjev je poskočila od 3500 na 5500 udov ter ima 87 skupin. Za mezdne boje se je porabilo okrog 65.000 kron. Odporni sklad se je povečal od 10.500 kron na 25.000 kron.

Zveza trgovskih in transportnih delavcev šteje 78 podružnic in 8 vplačevalnic s 7000 udi. V prvih treh četrtletjih je bilo 53.729 kron 89 vin. dohodkov, in 54.688 kron 70 vin. izdatkov.

Zveza rokavičarjev je narasla. V prvi polovici leta je imela 10.647 kron 4 vin. dohodkov in 6620 kron 35 vin. izdatkov. Zadnji občni zbor je sklenil ustanovitev unije namesto dosedanje zveze.

Zveza domačih delavk je pridobila 400 udov in je ustanovila 6 novih podružnic.

Zveza lesnih delavcev je pomnožila svoje podružnice od 220 na 280 ter šteje sedaj nad 30.000 udov, kar pomeni 8000 do 9000 prirastka. Zveza je imela mnogo stavk in izključitev. Dohodki so znašali brez strokovnih listov do konca novembra 402.786 kron, t. j. že za 43.702 kron več kakor v pretečenem letu. Obrambni sklad je imel 59.073 kron dohodkov. Za podpore se je izdalo 159.961 kron, za stavke 72.000 kron.

Organizacija klobučarjev se je po zaključku zveznega zbora izpremenila v centralno društvo, ki šteje doslej 14 podružnic in 12 vplačevalnic. Število udov je naraslo od 2800 na 3700, med temi 700 delavk.

Centralno društvo kolarjev je pristopilo zvezi kovinarjev. Število udov je naraslo od 400 na 650, premoženje od 6611 kron 13 vin. na 8000 kron.

Zveza slikarjev in pleskarjev ima 4661 udov, za 1000 več, kakor prejšnje leto. Dohodki so znašali 46.178 K 39 vin., izdatki 32.108 kron 32 vin., premoženje 34.194 kron 43 vin. Za stavke se je izdalo 16.512 K 4 vin.

Zveza kovinarjev je poskočila od 46.516 na 53.500 udov. Podružnic je 267. Dohodkov je bilo 1.125.000 K, izdatkov 775.000 K. Premoženje znaša 600.000 kron. Mezdni gibanj je bilo 220, stavk 72, izključitev 8. Za stavke se je porabilo 190.000 K.

Zveza mlinskih delavcev ima 26 skupin in nad 1000 udov. Dohodkov je bilo 11.254 kron 72 vin., izdatkov 7557 K 71 vin.

Zveza strojnikov in kurjačev je narasla od 1130 na 2680 udov.

Zveza papirniških in kemskih delavcev je narasla od 12.400 na 21.000 udov, podružnice in vplačevalnice od 125 na 185. Dohodkov je bilo 201.000 kron, izdatkov 140.000 kron. Premoženje znaša 94.000 kron. Stavk je bilo 14.

Zveza delavcev s porcelanom šteje 4500 udov. Premoženje ima 50.000 K.

Društvo sedlarjev ima 1528 udov. Večje boje je imela na Dunaju in v Gradcu.

Zveza krojačev šteje 169 podružnic in 6700 udov proti 5683, ki jih je imela začetkom leta. Dohodkov je bilo 75.000 K, izdatkov blizu 80.000. Mezdni boj je bilo v 31 mestih.

Organizacija čevljarjev ima 113 podružnic in 5096 udov. Češki pomočniki so ustanovili lastno zvezo. Dohodkov je bilo 223.000 kron, izdatkov 225.000 K. Za mezdne boje se je porabilo 93.000 kron. Mezdni boji so bili v 22 mestih.

Zveza delavcev s kamnom je pridobila 2871 novih udov. Češki udje so ustanovili lastno zvezo, vsled česar je v centralni ostalo 2200 udov. Dohodkov je bilo 53.473 kron 32 vin., izdatkov 46.015 K 87 vin. Mezdni boj je bilo 15. Zanje se je izdalo 16.686 K 21 vin.

V zvezi tobačnih delavk in delavcev se je pomnožilo število udov od 4251 na 5400, podružnice od 23 na 25. Računski prebitek znaša 11.000 K.

Unija tekstilnih delavcev je narasla od 273 na 319. Dohodkov je bilo brez rezervnega sklada 450.000 K, izdatkov 29.000 K. Za stavke se je rabilo 251.000 K.

Zveza pečarjev je pridobila 1500 udov in jih šteje sedaj 3500 z 99 podružnicami. V 35 krajih so se rešila mezdna gibanja brez boja. Stavk je bilo 17.

Zveza opekarjev se je okrepila. Dohodkov je imela 18.866 K 80 vin., izdatkov 11.874 kron 30 vin.

Zveza tesarjev je narasla od 3334 na 5500 udov. Dohodkov je bilo 61.970 K 20 vin., v blagajni je 17.037 K 90 vin. Mezdni boji so bili v 12 mestih.

Delavskim društvom dobavlja najceneje: Predmete za šaljive bazare in srcelove kakor tudi vse **predpustne predmete**, koriandoli, serpentine, gumane številke za knjižnice, kuverte, papirne čepice, girlande, karte za šaljivo pošto, kotilonske rede, slavnostna in odborniška znamenja. 6 15-12

VUNIBALD PLANN
Dunaj, VI., Wallgasse 19, (nächst Rajmundtheater)

Oglase

za vse

časnike in koledarje sveta

preskrbi najbolje in najceneje

ekspedicija oglasov

EDVARD BRAUN

Dunaj, I. Rotenturmstrasse 9.

Časniški in koledarski katalog inrentom zastoj in poštne prosto.

Stanje hranil. vlog:
22 milijonov kron.

Rezervni zaklad:
760.000 kron.

Mestna hranilnica ljubljanska

v lastni hiši v Prešernovih ulicah št. 3
poprej na Mestnem trgu zraven rotovža,

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne in od 3. do 4. ure popoldne, jih obrestuje po 4% ter pripisuje nevzdržene obresti vsakega pol leta h kapitalu. Rentni davek od vložnih obresti plačuje hranilnica iz svojega, ne da bi ga zaračunila vlagateljem.

ZA VARNOST VLOG JAMČI POLEG LASTNEGA REZERVNEGA ZAKLADA MESTNA OBČINA LJUBLJANSKA Z VSEM SVOJIM PREMOŽENJEM IN VSO DAVČNO MOČJO. DA JE VARNOST VLOG POPOLNA, SVEDOČI ZLASTI TO, DA VLAGAJO V TO HRANILNICO TUDI SODIŠČA DENAR MLADOLETNIH OTROK IN VAROVANCEV. 4 26-14

Denarne vloge se sprejemajo tudi po pošti in potom c. kr. poštne hranilnice.

Posoja se na zemljišča po 4 1/2%, na menice in na vrednostne listine pa po 5% na leto.

M. U. Dr. IVAN ROBIDA

strokovni zdravnik nervoznim in psihičnim boleznim,

v Ljubljani

Sodnijske ulice šte. 6

večletni učenec prof. G. Antona (klinika: Halle a./d. Saale), učenec prof. R. Krafft-Ebinga (klinika: Dunaj), bivši hospitant odličnih klinik in zavodov inozemstva.

Ordinira
od 11. do 12. in od 3. do 4.

Ordinira
od 11. do 12. in od 3. do 4.

Naročniki

ki ne dobe kake številke našega lista, naj takoj napišejo listek z naslovom:

„Reklamacija, Rdeči Prapor“, Ljubljana“

in navedo, katere številke niso prejeli. Take reklamacije so pošnine proste.

Zaloga in tovarna

pohištva vsake vrste

1 52-51

Aleksandra Levi Minzija

Trst — Piazza Rosarie 2 — Trst
(šolsko poslopje).

Bogat izbor v tapeterijah, zrcalih in slikah. — Ilustriran cenik gratis in franko vsakemu na zahtevo. — Cene brez konkurence. — Predmeti se postavijo na brod ali železnico, ne da bi se za to kaj računalo.

Sodrug, organizirajte se!

Listek.

Hans Kirchsteiger:

Pod spovednim pečatom.

Z avtorjevim dovoljenjem poslovenil E. Kristan.

Dalje.

Nikdar ni misliti, da bi bila sestra tako ravnala, ako ne bi hotela zakriti greh svojega brata. V tej točki se je torej izpoznalo župnika soglasno krivega — punktum.

Saj ne bi bilo tako hudo, ako le ne bi bil tajil tako trdovratno. Saj se zgodi dosti često, da doživi duhovnik očetovsko veselje, ali bolje rečeno očetovske skrbi. Ali tedaj so krivci tako pošteti, da skesano priznajo škofu krivico, on pa ne spravlja stvari niti pred duhovno sodišče, temveč jo na kratko reši z mesecem duhovnega zapora.

Ali tedaj je prišla druga točka obtožbe na vrsto: Ankin materinstvo. Tudi ta slučaj ne bi bil tako grozen, ako se ne bi bilo iz obsodbe v prvi točki izkazalo, da je ta oseba pravzaprav obtoženčeva hči.

Tam ob steni je bilo naloženih vse polno spisov, v katerih se je lahko čitalo črno na belem, da so tekom let prišle dve, tri osebe, ali tudi njih več v dotiko z duhovniki. Glavno je bilo vselej, da ni prišla stvar v javnost. Ako se je dotičnik spokoril, tedaj je bila njegova krivica pokopana v tistih spisih. Ali v tem slučaju se gre za krvoskrumbo. In še groznejša je stvar, ker krivec taji, ker taji celo še po duhovnih vajah, ker ga niti najtemeljitejši poskusi izpreobrnitve v samostanu niso izboljšali.

Tudi sedaj ga ni pripravilo dobrohotno prigovarjanje zagovornika do tega, da bi priznal.

Zopet je začela dolgotrajna razprava. Od anonimnega pisma, ki je opozarjalo škofa na nezvestega duhovnika pa do preponižnih in velespoštljivih poročil župnijskega upravitelja Grosa se je prečitelo vse spise.

Naenkrat, sredi enakomernega čitanja, je telebnil obtoženi župnik na tla, kakor bi ga bila strela zadela. Sicer se je čitalo tudi poročilo o Ankinem samomoru tako dolgočasno, kakor da se je govorilo o mrtvi mački; ali za župnika, ki še ni vedel ničesar o smrti njegove varovanke, je bilo to poročilo udarec, katerega tudi tedaj ne bi bil mogel pretrpeti, ako ne bi bilo dolgotrajno jetništvo v samostanu popolnoma oslabilo njegovih živcev.

Kaj mu je šlo vse po glavi tekom kratkega trenutka, ki je pobil njegovo telo! Anka mrtva! Samomorilka! In on je bil morilec, ker ni pravočasno poskrbel za njo, ker ni smel govoriti in ničesar storiti zaradi spovednega pečata. Morilca je naredil iz njega spovedni pečat, ki mu ga je pritisnil zapeljivec na usta.

Ako bi bil poslal takrat Lenkino hčer k sestri, kakor nekda njeno mater, tedaj — ako bi — ako bi — ali pred vsakim „ako“ je bil spovedni pečat — in sedaj ne more ničesar več misliti.

Kakor mrtev je ležal na tleh, s hrptom naslonjen na stol. Dva škofova tajnika sta ga tako namestila, a roke, s katerimi sta se bila dotaknila takega grešnika, sta takoj obrisala ob posvečeno duhovniško obleko.

Seja je trajala dalje. Bila je že ena ura in sodniki so že hrepeneli po kosilu, ki se vendar ne bi smelo popolnoma ohladiti zaradi takega človeka. Ako bi bil takoj priznal, bi bil že vsakdo lahko pri mizi.

Toda sedaj je prišel konec. Ta omedlevica — ako ni bila komedija — je ravno

tako dokazovala župnikovo krivico, kakor samomor njegove priležnice.

„V vodo je skočila, ker je bila sokriva, ker ni hotela preživeti sramote, da je postala nosna od lastnega očeta in ker ni hotela pričati proti njemu.“

Župnika je zavest njegove lastne krivice končno pobila. Ako ne bi bila ta oseba njegova hči, ako ne bi bil njegov greh kriv njene smrti, čemu bi omedlel? Saj konča mnogo ljudi samomorilsko in noben duhovnik ne pade zato v omedlevico. Pobožni upravitelj v Gospojni se ni onesvestil zaradi tega — nasprotno. Z vsemi močmi je branil pravice svete cerkve in odrekel je samomorilki cerkveni pogreb. Odločno je posredoval, da se pokoplje tako osebo na pokopališču. Hvala Bogu, da ima cerkev še take duhovnike, ki izravnavajo pohujšanje župnika, kakršen je Hercog, pred očmi sovražnega sveta.

Ko je prišel končno zagovornik do besede, je bila za župnika res prava sreča, da je bil brez zavesti, kajti proti takemu zagovoru bi moral posredovati, kar bi bilo le pohujšalo njegov položaj.

Po izkazih cele obravnave tudi duhovni advokat ni mogel dvomiti o krivici svojega klienta. Tudi se ne bi bil upal, izraziti najmanjši dvom, kajti tako bi bil prišel v nasprotje z vsegavednostjo škofa in to se ne sme zgoditi sedaj, ko je prosil za kanonikat.

Skušal je opravičiti župnika s tem, da je navedel druge napake za vzrok njegovega globokega padca.

O duhovniku, ki je bil vedno svobodumnega mišljenja, ki je posedal z brezbožnimi ljudmi v železniškem odboru, ki je pehal najboljše stebre stranke v občini v ozadje, da, ki se celo ni udeležil katoliškega ljudskega shoda, ki je dal protestantu prenočišča v župnišču in je kosil ž njim ob eni mizi, o takem duhovniku ni bilo misliti nič drugega, kakor da ga pusti Bog globoko pasti.

Duhovnik, ki ni imel ljubezni do svete cerkve, ljubezni do svojega škofa, čegar plemenito srce je globoko užalil s svojim trdovratnim tajenjem; duhovnik takega srca, ki je bilo hladno in brez zanimanja za svete interese tiskovne družbe, ki ni daroval nikoli vinarja za volilni sklad — je moral odpreti svoje od hudobnih časopisov zapeljano srce pregrešni zemeljski ljubezni.

„Ako torej zasluži moj klient kazen — in da jo zasluži v polni meri, je nedvomno — tedaj jo zasluži predvsem kot liberalen duhovnik. Njegova svobodomiselnost, njegovo prosto, protestantovsko mišljenje, je predvsem kaznjivo. Vse drugo je le posledica njegovega necerkvenega mišljenja in občudovati moram potrpežljivost našega obče ljubljene, premilostljivega, prečastitega višjega pastirja, ki je toliko časa trpel takega duhovnika v vinogradu Gospodovem.“

Posvetovanje duhovnih sodnikov ni bilo dolgotrajno. Ko je izrekel škof s svetim pogledom proti nebu „kriv je“, je bila kmalu izrečena soglasna obsodba na župniku, ki je težko sopeč ležal na tleh. To je bil jasen dokaz za pomoč svetega duha, ki so ga bili klicali začetkom seje z „veni sancte spiritus“.

Kazen, ki so jo izrekli nad obsojencem, je določila, da se mu vzame župnijo; obenem se je izreklo suspensis a sacris. Razpolaganje z osebo bivšega župnika se je prepustilo pravičnosti in dobri volji škofa.

Zadovoljen z uspehom razprave je vsakdo pograbil na karton prilepljen vzorec molitve;

vsi so poklekli in so skupno molili „Gratias agimus tibi Domine“.

Kmalu ni bilo nobenega izmed prečastitih udov škofovskega sodišča v dvorani. Stenska ura je že odbila pol treh in apetit — o lakoti seveda ni govora pri kanonikih — jim je požuril korake. Dolga svilnata krila ob rokavih so jim frfotala ob urni hoji semtertja kakor golobove peroti.

Potrpežljivo so poslušali strogi sodniki doma kazenske pridige še strožjih kuharic zaradi dolgega izostajanja. Samo škofovi pisarji so imeli še opravka s spisi in so se na tihem pogovarjali o razpravi. Svoje prepričanje je moral seveda vsakdo zatajiti. Mladi duhovniki so poznali prečastitega upravitelja Grosa že več let kot tovariša. Vedeli so, da je „štreber“ prvega reda in poznali so tudi njegovo preteklost. Ali izreči niso smeli svojih najtajnejših misli niti med seboj. Saj so imeli sami željo, da bi se povzpeli in zato ni smel zaupati drug drugemu. Vsako neprevidno besedo bi se bilo gotovo že v prihodnji uri naznanilo škofu.

Sedaj sta prišla tudi meniha, ki sta bila jutraj pripeljala jetnika sem, da ga odpravi na škofov ukaz do dalnje odločbe zopet v samostan.

Dalje prih.

Delavski koledar za leto 1907velja 72 h, v usnje vezan 1.30 K,
po pošti 10 h več.

Izšla je v založbi časopisa „Naprej“ v Idriji I. knjiga

Pod spovednim pečatom

katero je spisal bivši katoliški kapelan H. Kirchsteiger. — Cena I. knjigi, obsegajoči 312 strani, znaša 2 K 60 vin.

Vsakemu prijatelju dobrega in poučnega branja knjigo „Pod spovednim pečatom“ prav toplo priporočamo. — Dobi se v Ljubljani v knjigarni L. Schwentner; v Gorici v knjigarni A. Gabršček ter v Idriji pri upravi lista „Naprej“.

Ugodna prilika za nakup radi stotaja neke velike tovarne

samo 3 goldinarje

stane poštni zabojček 5 kilogramov celotne teže (približno 30–60 komadov) pri skikanju malo poškodovanega, lepo zvrčenega, rožno dišočega

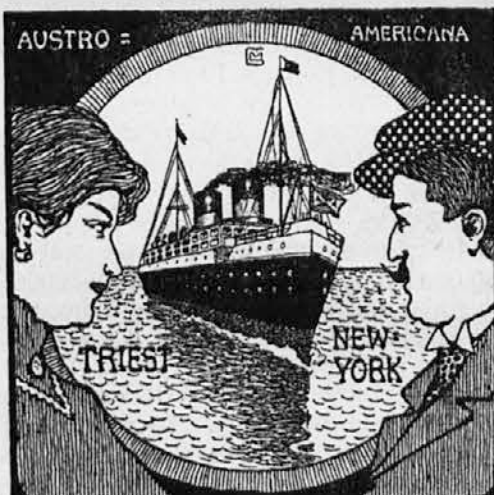
toaletnega mila

rožna vijoličnega, vrtničnega, obojčnega, solničnega, špajkinega, lilijno-mlečnega, šmarničnega, breskvinoga cvetla i. t. d.

Razpošilja proti povzetju

podjetje Manhattan

Budimpešta VIII, Bezeredy-utca 3.

Potniki v Ameriko
Nateri želijo dobro, po ceni in
zanesljivo potovati naj se obrnejo
na
Simona Kmetetka
v Ljubljani Kolodvorske ulice 26.
Vsakovrstna Pojasnila daje se brezplačno.

Delniška družba združenih pivovarn Žalec in Laški trg

Telefon št. 163.

v Ljubljani

Telefon št. 163.

2 52—23

priporoča svoje

izborno pivo v sodcih in v steklenicah.

Telefon št. 187.

Zaloga v Spodnji Šiški.

Telefon št. 187.

Izdajatelj in odgovorni urednik Josip Berdajs.

Tiska Iv. Pr. Lampret v Kranju.

